מבחן מסכם: מסכת בבא מציעא: אונאת דברים ותנורו של עכנאי

זמן 45 דקות | ניקוד 100 נקודות

שם	כיתה	תאריך	ציון
			מתוך 100

זמן: 45 דקות · 100 נקודות · ענו על כל השאלות. הניקוד כתוב ליד כל שאלה. ציטוטי המקורות במבחן הועתקו מדפי השיעורים ביחידה; פירושים מסומנים כפירוש.

א חלק א: שאלות בחירה — 30 נקודות

הקיפו את התשובה הנכונה. בכל שאלה תשובה נכונה אחת.

1 לפי הברייתא, על מה מדבר הפסוק "לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ"? (5 נק')

א) על אונאת ממון במקח וממכר
ב) על אונאת דברים
ג) על גזל
ד) על הלוואה בריבית

2 המשנה אומרת: "בְּכַמָּה חֻפָּץ זֶה? וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לִיקַּח". מה הבעיה במעשה הזה? (5 נק')

א) הוא מבזבז את הזמן של המוכר בלבד
ב) הוא גורם למוכר לחשוב שיש קונה, ומטעה אותו
ג) הוא מוריד את המחיר
ד) אין בו שום בעיה

3 רבי אלעזר אומר על אונאת דברים: "זֶה בְּגוּפוֹ וְזֶה בְּמָמוֹנוֹ". מה פירוש הדברים? (5 נק')

א) אונאת דברים פוגעת באדם עצמו, ואונאת ממון ברכוש שלו
ב) שתיהן פוגעות רק בכסף
ג) אונאת ממון חמורה יותר
ד) מדובר בשני סוגים של גזל

4 רבי שמואל בר נחמני אומר: "זֶה נִיתַּן לְהִישָּׁבוֹן, וְזֶה לֹא נִיתַּן לְהִישָּׁבוֹן". מה אי אפשר להחזיר? (5 נק')

א) את הכסף ששולם ביותר
ב) את הבושה והפגיעה שנגרמו בדברים
ג) את החפץ שנמכר
ד) את הזמן שעבר

5 לפי רש"י, למה נקרא התנור "תנור של עכנאי"? (5 נק')

א) כי בנה אותו אדם בשם עכנאי
ב) כי החכמים הקיפו אותו בטענות כמו נחש שמתקפל במעגל
ג) כי היה בצורת נחש
ד) כי היה עשוי מחרס

6 מי אמר "לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא", ומה פירש רבי ירמיה? (5 נק')

א) רבי אליעזר; שאין לסמוך על נסים
ב) רבי יהושע; שהתורה כבר ניתנה בסיני, ובה נאמר "אחרי רבים להטות"
ג) רבי עקיבא; שאסור לעלות לשמים
ד) רבן גמליאל; שהבת קול טעתה

ב חלק ב: מושגים

20 נקודות

הסבירו כל מושג במילים שלכם, ותנו דוגמה מהסוגיה.

7 "אונאת דברים" לעומת "אונאת ממון". 5 נק'

8 "דבר המסור ללב" (לפי רש"י), ולמה נאמר בו "ויראת מאלהיך". 5 נק'

9 "דְּחָזֵינָא לֵיהּ דְּאָזֵיל סוּמָקָא וְאָתֵי חִוּורָא": מה מתאר רב נחמן בר יצחק, ואיך זה מסביר את הדימוי של שפיכות דמים? 5 נק'

10 "בת קול", ומה פירוש "אין אנו משגיחין בבת קול". 5 נק'

ג חלק ג: הבנת הנקרא

25 נקודות

קראו את הקטע (בבא מציעא נט ע"ב) וענו על השאלות.

11

מָה עָשָׂה רַבִּי עֲקִיבָא? לָבַשׁ שְׂחוֹרִים וְנִתְעַטֵּף שְׂחוֹרִים, וְיָשַׁב לְפָנָיו בְּרִיחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, מָה יוֹם מִיָּמִים? אָמַר לוֹ: רַבִּי, כִּמְדוּמֶה לִי שֶׁחֲבֵירִים בְּדֵילִים מִמֶּךָּ. אַף הוּא קָרַע בְּגָדָיו וְחָלַץ מִנְעָלָיו, וְנִשְׁמַט וְיָשַׁב עַל גַּבֵּי קַרְקַע.

א. לפני הקטע רבי עקיבא אומר: "שֶׁמָּא יֵלֵךְ אָדָם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן וְיוֹדִיעוֹ, וְנִמְצָא מַחְרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ". ממה הוא חשש? 8 נק'

ב. איך רבי עקיבא מוסר את הבשורה הקשה בלי לומר אותה במפורש? הביאו שתי דוגמאות מן הקטע. 8 נק'

ג. מה מלמד הקטע על הדרך הנכונה לומר לאדם דבר שפוגע בו? קשרו לנושא היחידה: אונאת דברים. 9 נק'

ד חלק ד: תוספות

10 נקודות

ענו לפי דברי התוספות שלמדנו.

12 תוספות ד"ה "זה בגופו וזה בממונו" מביאים מבבא קמא: "הגוזל לחבירו שוה פרוטה כאילו גזל נשמתו". מה הקושיה על רבי אלעזר, ומה התירוץ של תוספות? 10 נק'

ה חלק ה: שאלת חשיבה

15 נקודות

כתבו תשובה מנומקת של כמה שורות.

13 אימא שלום אומרת: "כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה". למה, לדעתכם, סיפור תנורו של עכנאי מופיע דווקא בסוגיה של אונאת דברים? הבחינו בין ההכרעה בהלכה (לפי הרוב) לבין היחס לרבי אליעזר כאדם. 15 נק'